BANK INWESTYCYJNY
Departament
Ekonomiczny i Planowania

Warszawa, dnia 15 grudnia 1950 r.

ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

w świetle prasy i literatury ekonomicznej zagranicą

Nr 23

Rok V

S p i s r z e c z y:

N.M.WASILIJEW

KONTROLA WYKONANIA JEST SZCZEGÓLNIE WAŻNYM ELEMENTEM RADZIECKIEJ ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ.[x)]

Historyczne - w skali światowej - zwycięstwa socjalizmu w naszym kraju wykazują z całą oczywistością, że partia Lenina-Stalina jest niedościgniony organizatorem milionowych mas pracowniczych. Organizuje ona umiejętnie robotników, chłopów i inteligencję do walki o realizowanie wypracowanej przez partię właściwej linii politycznej.

Radziecki aparat państwowy, kierowany przez partię bolszewicką, wykonuje olbrzymią wielostronną pracę organizacyjno-gospodarczą i kulturalno-wychowawczą. Aparat ten jest ściśle związany z milionowymi masami pracujących, rzetelnie służy ich interesom i dlatego właśnie, jak stwierdził towarzysz Stalin, jest wyższym typem aparatu państwowego w porównaniu z każdym innym aparatem państwowym na świecie.

O pomyślnym wykonaniu zadań budowy komunizmu w naszym kraju decyduje praca organizatora.

Życie i całe doświadczenie budowy socjalizmu udowodniło mądrość wskazań towarzysza Stalina o olbrzymim znaczeniu pracy organizacyjnej. "Po ustaleniu właściwej linii, po ustaleniu właściwego rozwiązania problemu - mówi towarzysz Stalin - powodzenie sprawy zależy od pracy organizacyjnej, od organizacji walki o wcielenie w życie linii partii, od należytego doboru ludzi, od kontroli wykonania decyzji organów kierownictwa. Bez tego grozi słusznej linii partii i słusznym decyzjom poważny uszczerbek. Więcej nawet - z chwilą gdy nadano właściwą linię polityczną - praca organizacyjna decyduje o wszystkim, a w tej liczbie o losie samej linii politycznej - o jej urzeczywistnieniu czy niepowodzeniu"[xx)]

---

x) Prowierka ispołnienija - ważniejszeje zwieno sowietskogo gosudarstwiennogo uprawlenija - Sowietskoje Gosudarstwo i Prawo Nr 5, 1950.

xx) J.Stalin. Zagadnienia Leninizmu wyd.11, str.476-477 (wyd.ros.)

Znaczenie i rola pracy organizacyjnej, w ktorej najważniejszą rzeczą jest, jak wiadomo, dobor ludzi i kontrola wykonania, wzrasta coraz bardziej w warunkach stopniowego przechodzenia od socjalizmu do komunizmu.

W pracach wielkich wodzow naszej partii i Państwa Radzieckiego, Lenina i Stalina znajdujemy niezmiernie cenne wytyczne, stwierdzające, że prawdziwe kierownictwo bolszewickie jest nierozerwalnie związane z dobrze postawioną kontrolą wykonania, bez czego niemożliwe jest powodzenie jakiejkolwiek sprawy.

Słusznie będzie przypomnieć tu wytyczną sformułowaną przez towarzysza Stalina na XVII zjeździe WKP(b), że "dziewięć dziesiątych naszych błędow i załamań przy wykonywaniu planow wynika z braku właściwie postawionej kontroli wykonania", że " . .przy wykonywaniu takiej kontroli z całą pewnością zapobiegłoby się tym błędom i załamaniom."x)

Oto dlaczego problemy usprawnienia kontroli wykonania stale znajdują swoj refleks w uchwałach zjazdow, konferencyj i plenum CK WKP(b).

Głownym celem kontroli wykonania jest zapewnienie ścisłego i terminowego wykonania postanowień partii i rządu. Właściwie zorganizowana kontrola wykonania jest gwarancją realizacji demokracji radzieckiej; kontrola ta zapewnia nieugięte wcielanie w życie woli narodu, wyrażonej w ustawach, w postanowieniach rządu radzieckiego, w decyzjach lokalnych Rad delegatow ludu pracującego.

Każdy kierownik, celem uzyskania pomyślnych wynikow pracy na powierzonym mu odcinku, ma obowiązek wykonania uchwał i dyrektyw partii, dotyczących pracy organizacyjnej, ktorej elementem składowym jest kontrola wykonania.

Tam, gdzie kontrola wykonania zorganizowana jest właściwie i umiejętnie ,wychowuje się każdy w duchu wysokich wymagań w stosunku do siebie samych i do innych, tam pracownicy wiedzą, że pogwałcenie przez nich dyrektyw organow kierowniczych nie ujdzie uwadze, a to ze swej strony podnosi jeszcze bardziej ich poczucie odpowiedzialności za swoją pracę.

---

x) Tamże, str.461.

Natomiast brak kontroli wykonania wywołać może u niektórych pracowników nieodpowiedzialność, niezdyscyplinowanie, swawolę co może doprowadzić do poderwania albo formalnego tylko wykonania dyrektyw partii i rządu, do pogwałcenia interesu państwa i narodu.

Kontrola wykonania umożliwia ocenę zalet i wad każdego pracownika, demaskowanie ludzi nieuczciwych, niedołężnych kierowników, ignorantów i "możnowładców". Tam, gdzie brak kontroli wykonania, otwiera się szerokie pole działania dla wymienionych wyżej kategorii "pracowników", dla tych, których czyny kłamią słowom, którzy hojnie obiecują, ale nie chcą lub nie umieją obietnic spełnić, zaprzepaszczają pracę, przynosząc w ten sposób olbrzymie szkody naszej sprawie.

Trzeba sprawdzać, kontrolować również pracowników dobrych i sumiennych. I oni - zapalając się do tej lub innej pracy, mogą zapomnieć lub nie docenić innej sprawy, mającej znaczenie decydujące. Tam, gdzie nie ma kontroli, demoralizują się nawet dobrzy pracownicy. Zauważenie i sprostowanie we właściwym czasie ich błędów, dopomożenie im chroni ich od możliwości zaprzepaszczenia sprawy i zapewnia wykonanie powierzonych im zadań.

Bolszewicka metoda kierownictwa obciąża obowiązkiem kontrolowania, sprawdzania wykonania dyrektyw nie pracowników drugorzędnych, lecz samych kierowników, kontrolować zaś powinni oni nie od przypadku do przypadku, lecz systematycznie, nie wtedy, gdy załamanie się danej pracy jest już faktem dokonanym, lecz uprzedzając możliwe błędy i uchybienia.

Mówiąc o metodach i stylu bolszewickiego kierownictwa, towarzysz Stalin z najwyższą precyzją tłumaczył, że "kierować", to znaczy znaleźć właściwe rozwiązanie zagadnienia, zorganizować wykonanie tego właściwego rozwiązania, a wreszcie zorganizować kontrolę jego wykonania, uwzględniając przy tym we wszystkich przypadkach doświadczenie mas i opierając się o ich pomoc. "Siedzieć przy sterze i patrzeć po to, ażeby nic nie widzieć, zanim okoliczności nie wetkną nas nosem w jakąś klęskę - to jeszcze nie kierowanie - mówił towarzysz Stalin. Bolszewizm nie w ten sposób rozumie kierownictwo. Aby kierować, trzeba przewidzieć".x)

---

x) J.Stalin, Dzieła t.11, str.35 (ros.).

To znaczy, że trzeba opanować teorię marksistowsko-leninowską, która umożliwia przewidywanie przyszłych procesów życia politycznego i gospodarczego.

Umiejętność naukowego przewidywania, trzeźwe uświadamianie sobie sił i możliwości, nieopóźnianie się w stosunku do ruchu, nieustanny kontakt z masami - oto na czym polegają szczególnie cechy kierownictwa bolszewickiego.

W każdej robocie decydującą rolę przeznacza się kierownikowi, jego umiejętności organizacji wykonania dyrektyw partii i rządu, umiejętności ustawienia ludzi i kontrolowania ich we właściwym czasie, mobilizowania do rozwiązywania zadań polityki gospodarczej, uczenia tych mas i uczenia się od nich samemu. Kierownik posiadać musi poczucie nowości, orientować się zawsze w tym, co postępowe, co rozwojowe. Powinien popierać nowatorstwo i rozsądną inicjatywę - czyli to wszystko, co przyspiesza nasz ruch naprzód, ku komunizmowi.

Od kierownika wymaga się, by umiał w najbardziej skomplikowanej sytuacji wykazać panowanie nad sobą, rozwagę i spokój. Powodzenie w pracy rodzi usprawiedliwione poczucie dumy i jeszcze bardziej podnosi wiarę w swoje siły. Lecz jednocześnie powodzenie wywołuje czasem niebolszewickie poczucie kwietyzmu i beztroski. Kierownik powinien zawsze krytycznie oceniać swoją pracę, zwracać uwagę przede wszystkim na zagadnienia jeszcze nierozwiązane, żeby nie poddawać kwietyzmowi, nie wykazywać zarozumiałości, gdyż kryje to w sobie olbrzymie niebezpieczeństwo.

Kierowanie bolszewickie zakłada jasne zrozumienie istoty powierzonej pracy, znajomość jej techniki i jej szczegółów. Lecz prócz znajomości rzeczy kierowanie musi mieć charakter konkretny, operacyjny. Kierowanie "w ogóle" jest czczym frazesem.

Stałą zasadą radziecką jest ocenianie ludzi nie według ich słów, lecz według ich czynów. W polityce, jak wiadomo, bierze się pod uwagę nie zamiary, lecz czyny, nie dezyderaty, lecz fakty, nie fantazję, lecz rzeczywistość.

Energia osobista, umiejętność cierpliwego, uporczywego dążenia do wyznaczonego celu są to ważne zalety kierownika. Jeżeli wykryło się jakieś błędy czy braki, to kierownikowi nie wolno

stanąć w pół drogi i bać się spotykanych na tej drodze trudności.

Wymagać czegoś od innych można w tym tylko przypadku, jeżeli ten, co wymaga, służy sam przykładem. Im wyższe jest stanowisko kierownika, tym surowsze stawiać mu się wymagania pod każdym względem, przede wszystkim pod względem organizacji i dyscypliny.

Lenin i Stalin byli niemiłosierni w stosunku do tych pracowników, którzy naruszając dyscyplinę, liczą na pobłażliwość z tytułu jakichś dawnych zasług. Przestrzeganie przepisów partyjnych i państwowych obowiązuje wszystkich, a przede wszystkim kierowników.

W kraju naszym, gdzie interes państwa łączy się z interesem narodu, pracownik aparatu państwowego, wielki czy "mały", jest sługą narodu, jest jego pełnomocnikiem. W warunkach ustroju radzieckiego być kierownikiem, dyrektorem, administratorem, naczelnikiem, urzędnikiem - jest zaszczytem i obowiązkiem każdego pracownika radzieckiego aparatu państwowego jest być godnym tego wielkiego zaufania i uczciwie wykonywać powierzone mu obowiązki.

W praktyce wciąż jeszcze spotykamy poważne braki, przekroczenia, nieprzestrzeganie przepisów prawnych, dyrektyw organów nadrzędnych, decyzyj i rozporządzeń, a także obojętność w stosunku do potrzeb i dezyderatów pracowniczych. Wciąż jeszcze zdarzają się przypadki nieuczciwego stosunku do pracy, do swych obowiązków, defraudacje, kradzieże, przywłaszczenie państwowych środków i mienia. Poszczególni pracownicy, nawet zajmujący stanowiska kierownicze, wchodzą na drogę oszukiwania państwa, pozwalają sobie na niezgodne z prawdą informacje i składanie fałszywych sprawozdań. Ślepota polityczna niektórych kierowników doprowadza czasem do najgrubszych pogwałceń ustaw radzieckich i wypaczeń polityki naszej partii.

Te potworne zjawiska tłumaczą się w znacznym stopniu brakiem kontroli wykonania. Przy dobrze zorganizowanej rzeczywistej kontroli można uniknąć wielu rzeczy i do nich nie dopuścić. Wady w organizacji kontroli wykonania są to wady samego kierownictwa.

Poważne braki w tym zakresie obserwujemy na przykład, w aparacie Ministerstwa Budownictwa mieszkaniowego RSFRR. Spotyka się tu niemało faktów zwlekania z ogłoszeniem przepisów wykonawczych do uchwał i rozporządzeń rządu. Szereg dyrektyw, dotyczących przydzielania i wysyłki głównych materiałów budowlanych i wyposażenia, wykonywa się przez ministerstwo z opóźnieniem i połowicznie. Niektóre uchwały i rozporządzenia rządu wykonywa się nieterminowo, poszczególne zaś ich punkty wykonywa się tylko częściowo lub nawet wcale się ich nie wykonywa.

Nie jest więc przypadkiem, że niektóre organizacje ministerstwa wciąż jeszcze źle pracują; nie wykonują planów robót budowlanych.

Zły styl kierownictwa w aparacie Zarządu spółdzielczości przemysłowej przy Radzie Ministrów RSFRR oraz niezrozumienie wagi organizacji kontroli wykonania doprowadziło do poważnych braków w działalności spółdzielczości przemysłowej. Wskutek niewykonania dyrektyw rządu w sprawie wszechstronnego rozwoju tych gałęzi przemysłu, które pracują na surowcach miejscowych, niektóre z tych przemysłów, jak np. ceramiczny, spożywczy, opałowy, przetwórczo-drzewny i materiałów budowlanych, rozwijają się wolno i nie wykonują ustalonych dla nich planów.

Pomimo niejednokrotnie powtarzanych dyrektyw Rządu spółdzielnie przemysłowe nie walczą należycie z defraudacjami i kradzieżami. Nieraz powierza się roboty, związane z odpowiedzialnością materialną, ludziom niewypróbowanym. Znacznej części tych defraudantów i złodziejów nie pociąga się do odpowiedzialności, albo też dostarcza się materiały władzom śledczym ze znacznym opóźnieniem.

Zdarzają się jeszcze tacy kierownicy, którzy chwalą się swymi osiągnięciami i zwycięstwami, zamykając oczy na istniejące braki - i nie chcą obliczyć, ile to "zwycięstwo" kosztowało państwo. Takim kierownikom przydałoby się pamiętać słowa towarzysza Stalina że, "zwycięzców można i trzeba sądzić, można i trzeba krytykować i kontrolować. ~~Przyteczone~~ Pożyteczne to jest nie tylko dla sprawy, lecz i dla samych zwycięzców: mniej będzie zarozumialstwa, więcej będzie skromności".x)

---

x) J.Stalin. Mowy na przedwyborczych zebraniach wyborców Stalinowskiego okręgu wyborczego w Moskwie. 1950 str.23.

Są i tacy kierownicy, którzy przeceniają moc swego nakazu, rozporządzenia, decyzje i mało się troszczą o organizację kontroli wykonania. Tacy pracownicy podobni są do jednego z bohaterów Gribojedowa, mianowicie do Famusowa, który oświadczał:

A u mnie - w sprawie ważnej czy nieważnej
Obyczaj taki jest
Co podpisane - z głowy precz.x)

Kierownicy Zarządu Spółdzielczości Przemysłowej przy Radzie Ministrów RSFRR mało znają na przykład stan rzeczy w terenie; operatywne kierownictwo i żywą łączność aparatu z miejscowymi organizacjami zastąpili oni potokiem listów, dyrektyw, wytycznych, w których powtarza się często szablonowo jedno i to samo po kilka razy i nikt tego nie kontroluje. Zresztą kontrola wykonania jest nawet niemożliwa przy takim olbrzymim potoku papierów, jaki wypływa z Zarządu w teren.

Kolegium Zarządu spółdzielczości przemysłowej mało się zajmowało kontrolą wykonania postanowień rządu i własnych rozporządzeń. Dlatego właśnie w praktyce spółdzielczości przemysłowej spotykamy dużo "niespodzianek", które bardzo drogo kosztują państwo i spółdzielnie.

Źle postawiona jest kontrola wykonania w aparatach szeregu komitetów wykonawczych miejscowych Rad Delegatów Ludu pracującego.

Nieraz przy ujawnieniu poważnych usterek słyszy się od kierowników takie wyjaśnienia: " nie dopatrzyłem, nie skontrolowałem", "aparat zawiódł". Takie tłumaczenie się świadczy o zapomnieniu wskazania leninowskiego, że kierownik odpowiadać musi nie tylko za swoje kierownictwo, lecz i za to, jak pracują jego podwładni.xx)

Zdarza się jeszcze, niestety spotykać kierowników, którzy nie doceniają wagi samej techniki załatwiania spraw. A jednak ma ona bardzo istotne znaczenie dla właściwego kierownictwa, pre-

---

x) Cytata z komedii Gribojedowa "Gorie ot uma" ("Zgryzota z powodu rozumu)".
xx) Lenin, Dzieła , tom XXVI (str.75, 77).

cyzyjnej organizacji pracy i należytego wykonywania dyrektyw.

W danym przypadku słusznie będzie przypomnieć, jak W.I. Lenin dziesiątki razy kontrolował osobiście wykonanie, łączył się telefonicznie i bezlitosny był dla wszelkiej niedokładności i niedbalstwa.

We wrześniu 1921 r. Lenin stwierdził, że przekazany przezeń sekretarzowi terminowy dokument dla Rady Moskiewskiej poszedł, jak wyraził się Lenin, "zwykłą" drogą i spoźnił się o szereg godzin.

"Taka robota kancelaryjna jest niedopuszczalna - pisał Lenin - i jeżeli chociaż raz jeden jeszcze wykryje się podobne, najbardziej typowe przewlekanie i psucie roboty, uciekną się do ostrych kar i zmiany personelu".x)

Lenin wymagał, by odnośnie każdego wysyłanego przez niego dokumentu sprawdzano, czy zawiera on wszelkie konieczne adnotacje, czy przekazano go niezwłocznie gońcowi, czy odbiorca dokument otrzymał; a w tym celu żądał, by pokazano mu pokwitowanie każdego odbiorcy dokumentu. Od swego sekretariatu wymagał Lenin dokładności nieskazitelnej, znajdował czas, by osobiście pouczać pracowników, pokazywać im, jak należy przechowywać protokoły, listy i td. Lenin osobiście uczył pracowników technicznych, jak trzeba prowadzić kartotekę wycinków z prasy, segregować je do celów informacyjnych. Żaden szczegół, który dopomaga do lepszej organizacji pracy, nie wymykał się z pola widzenia Lenina.

Przykład dokładności i dobrej organizacji pracy daje nam towarzysz Stalin. Tow.Poskrebyszew pisał: "Nie znamy takiego przypadku, żeby towarzysz Stalin porzucił pracę, zanim nie wykonał wszystkiego tego, co należało wykonać danego dnia. Późna noc nie zwalnia go z troski. Jakże często, przychodząc rano do pracy, zastaje się przysłany przez niego w nocy pakiet z notatkami, poleceniami, uwagami, ~~poleceniami~~, zawsze bardzo dokładnie sformułowanymi. Lecz zdarza się czasem napotkać jakieś trudności, a wtedy tłumaczy on cierpliwie, ściśle i łagodnie

---

x) XXIII Zbiór prac Lenina, str.227.

to, co należy zrobić". x)

Idąc za wskazaniami Lenina i Stalina, Komisja Kontroli Partyjnej przy CK WKP(b) jeszcze w 1934 r. uznała za wielką wadę w pracy to, że kierownicza warstwa pracowników w całości zbyt mało się zajmuje zagadnieniami organizacyjnymi, nie studiuje istoty techniki pracy aparatu. Polecono wtedy pracownikom na stanowiskach kierowniczych, by systematycznie kontrolowali każde ogniwo swego aparatu, dyskutując ze wszystkimi wykonawcami, nie wyłączając tych, których zadaniem jest rejestrowanie "korespondencji" wychodzącej i "wchodzącej". Ta uchwała partii podkreśliła raz jeszcze ogromne znaczenie osobistego kierowania techniką i pracą aparatu, co lekceważą niektórzy kierownicy, traktując te funkcje jako uwłaczające ich godności. Naruszanie zasad kierownictwa bolszewickiego, lekceważenie techniki pracy aparatu, doboru i wychowania kadr oraz brak kontroli wykonania prowadzą do grubych pogwałceń państwowej dyscypliny i radzieckich przepisów prawnych, do biurokratyzmu i przewlekania.

W poszczególnych ogniwach radzieckiego aparatu państwowego i gospodarczego narusza się niejednokrotnie dyrektywy partii i rządu co do konieczności życzliwego i uważnego stosunku do skarg i podań. Dzieje się tak dlatego, że niektórzy kierownicy, a w ślad za nimi i podlegli im pracownicy mają pańsko - lekceważący stosunek do potrzeb pracowniczych i nie kontrolują, czy terminowo i właściwie załatwia się zażalenia i podania.

A jednak, po sposobie załatwiania przez tę lub inną instytucję skarg i podań sądzić można o zaletach i wadach aparatu radzieckiego i poszczególnych jego pracowników.

Trzeba zdawać sobie sprawę, że skargi te pochodzą od naszych ludzi radzieckich, wychowanych przez partię bolszewicką, ufających jej i posiadających wszelkie prawa do przychylności ze strony każdej instytucji radzieckiej. Wymagania ich są przecież zazwyczaj niewielkie - pragną oni wykonania radzieckich praw i sumiennego spełniania przez każdego pracownika swego obowiązku służbowego.

Brak zorganizowanej kontroli wykonania wytworzył formalno-biurokratyczny stosunek do załatwiania zażaleń i podań. W Moskiew-

---

x) "Prawda" z dnia 21.XII.1939.

skim Miejskim Wydziale Oświaty, gdzie przeszło 40 % skarg i podań, złożonych w r.1949, załatwiono z pogwałceniem ustalonych przez rząd terminów. Podania pracujących, nie wymagające sprawdzenia i badań, trzymano długo w poszczególnych sekcjach wydziału bez rozpatrzenia. Oto poszczególne fakty:

Z kancelarii Przewodniczącego Prezydium Rady Najwyższej RSFRR wpłynęło w połowie lipca 1949 r. do Wydziału podanie Ob.Budanowej w sprawie pomocy przy umieszczeniu jej syna w szkole specjalnej. Podanie to przeleżało w różnych sekcjach bez rozpatrzenia 53 dni i dopiero po 122 dniach zakomunikowano petentce, że należy zwrócić się do Moskiewskiego Wydziału Miejskiego Ubezpieczenia Społecznego o skierowanie jej syna do domu inwalidów.

Od pedagoga Firsowej, inwalidy, która nie może się poruszać bez pomocy, wpłynęło w końcu r.1949 do Wydziału podanie o pomoc przy formalnym załatwieniu dokumentów na otrzymanie zwiększonej emerytury nauczycielskiej. Podanie to przeleżało w sekcji kadr 42 dni, po czym przeadresowano je do inspektora szkół, który zwrócił je, jako mylnie skierowane. Przeszło dwa miesiące trwało przesyłanie tego podania z sekcji do sekcji, merytorycznie zaś nikt sprawy nie rozpatrzył.

Przykłady wyjątkowo subtelnego, troskliwego stosunku do zażaleń i podań daje towarzysz Stalin. Ani jedno zażalenie, wpływające na imię Towarzysza Stalina, nie pozostaje bez rozpatrzenia. Ani jedno słuszne zażalenie lub podanie, przesłane towarzyszowi Stalinowi, nie pozostaje bez szybkiego i właściwego załatwienia.

Towarzysz Stalin wydaje wtedy zarządzenia, zmierzające nie tylko do uwzględnienia słusznego zażalenia, lecz również do usprawnienia metod pracy odpowiednich ogniw aparatu, których wady umie towarzysz Stalin ustalić nawet na podstawie pojedynczego, jakby często osobistego zażalenia.

Oczywiście, nie wszystkie zażalenia czy podania można załatwić pozytywnie, ~~merytorycznie~~, ale obowiązkiem jest rozpatrzyć je i we właściwym czasie oraz terminowo dać odpowiedź.

Podania i zażalenia bynajmniej nie zawsze mają charakter osobisty. Często - pozbawione osobistego charakteru - są one wyrazem zainteresowania gospodarzy kraju - narodu - w ścisłym wykonaniu radzieckich przepisów prawnych. Nie mało jest przypadków,

gdy na podstawie poda.. indywidualnych wykrywa się duże nadużycia i wypaczenia.

Stan kontroli wykonania w tej czy innej instytucji robi czasem na zewnątrz wrażenie zupełnie dobre - regularnie przeprowadza się inspekcje, rozpatruje się we właściwym czasie sprawy do załatwienia; pracownicy, zajmujący stanowiska kierownicze wyjeżdzają w teren. Wskaźniki pracy są jednak wciąż niezadawalające. To znaczy że w samej kontroli tkwią elementy biurokratyzmu i formalizmu. Kontrolę tego rodzaju prowadzi się raczej do celów sprawozdawczości wobec organizacyj nadrzędnych.

Kontrolerzy traktują czasem swe zadanie czysto formalnie, albo nie są dostatecznie przygotowani do tego, by wykryć braki i wady, dać właściwą analizę i ocenę faktów oraz usunąć istniejące przekroczenia.

Koniecznym warunkiem właściwego postanowienia kontroli wykonania powinien być obiektywizm, wysokie wymagania, zasadnicze traktowanie sprawy oraz ostra krytyka i samokrytyka.

Nie może być u nas tego rodzaju kontroli, jaką wyśmiał Sałtykow - Szczedrin, że kontroler i kontrolowani "zejdą się razem, zgodnie ze sobą pogawędzą i raptem - odpadną od razu wszelkie wątpliwości".

Nie można przeprowadzić kontroli po upływie dłuższego czasu od chwili powzięcia decyzji, czy postanowienia, lub od wydania rozkazu, gdy widoczne już jest nieprowadzenie sprawy. Kontrolę wykonania rozpoczynać należy od chwili wydania tych aktów. Zadanie kontroli wykonania polega na tym właśnie, by we właściwym czasie i umiejętnie poprawić błędy i braki, zapobiec możliwemu załamaniu się wykonania dyrektywy.

Obiektywne, głębokie zbadanie pracy kontrolowanej organizacji umożliwia wykrycie przyczyn stwierdzonych braków i opracowanie konkretnych zarządzeń ku usprawnieniu jej działalności.

Kontrolę opierać należy na gruntownym zbadaniu dokumentów i faktów. Przy właściwej organizacji i właściwym wykonaniu kontroli staje się ona jedną z form czynnej pomocy, świadczonej organizacjom już w toku ich kontrolowania.

Skuteczność kontroli wymaga tworczej myśli i rozsądnej inicjatywy ze strony kontrolera; metody zaś kontroli powinny nie-

ustannie się doskonalić na podstawie praktyki. Standartowe recepty prowadzenia kontroli nie istnieją i istnieć nie mogą, ponieważ każda kontrola ma swe właściwości, wynikające z właściwości kontrolowanych obiektów i wielu innych czynników. Zresztą - niesłuszne byłoby traktowanie metod i sposobów kontroli jako ustalonych raz na zawsze. Metody te i sposoby, jak wskazywał Lenin " należy systematycznie, stale, powtórnie i wielokrotnie wypróbowywać, porównywać, studiować".x)

Przy kontrolowaniu wykonania nie powinno być uprzedzeń, braku obiektywności, lecz jednocześnie kontrola ta nie znosi zacierania tych lub innych wad, braku zasad i liberalizmu szczególnie w stosunku do naruszających radzieckie prawa. Przy wykonaniu kontroli kierować się należy zasadą stalinowską: ". . . .nie oszczędzać poszczególnych osób, jakiekolwiekby, zajmowały one stanowisko; oszczędzać tylko sprawę, tylko interesy samej sprawy"xx)

Doborowi ludzi, którym powierza się tę lub inną kontrolę czy badanie oraz ich instruowaniu powinni kierownicy poświęcać szczególną uwagę.

Kontrolę prowadzić należy nie w biurze, lecz w terenie, nie na podstawie papierowych sprawozdań, lecz na podstawie faktycznych wyników wykonania zadań. Towarzysz Stalin uprzedza, że są tacy ludzie, którzy gotowi są "stworzyć każde sprawozdanie", i uważa takich ludzi "za bardziej niebezpiecznych od kontrrewolucjonistów.xxx)

Kontrola wykonania, prowadzona tylko z góry, bynajmniej nie wyczerpuje jeszcze sprawy. W państwie socjalistycznym powołuje się masy pracujące do nieustannego i decydującego udziału w rządzeniu państwem. Kontrolę odgórną kojarzyć należy z kontrolą oddolną w tym celu, by masy, którymi się kieruje, kontrolowały swych kierowników, stwierdzały ich błędy i wskazywały na nie. "My, kierownicy - mówi Towarzysz Stalin - widzimy rzeczy, wydarzenia, ludzi tylko z jednej strony, powiedziałbym - z góry, na-

---

x) Lenin, Dzieła, t.XXVI, str.374 (ros.).
xx) Stalin, Dzieła, t.IV, str.366 (ros.).
xxx) Stalin, Dzieła, t.VI, str.215.

sze pole widzenia jest zatem mniej lub więcej ograniczone. Masy - przeciwnie - widzą rzeczy, fakty, ludzi z innej strony, powiedziałbym - od dołu, czyli ich pole widzenia również jest w pewnym stopniu ograniczone. Jeżeli się chce znaleźć słuszne rozwiązanie zagadnienia, należy więc połączyć te dwa doświadczenia. Tylko w tym przypadku kierownictwo będzie właściwe"x)

Partia nasza, aparat administracyjny i gospodarczy, jako całość, posiadają olbrzymie doświadczenie w zakresie organizacji kontroli wykonania, która jest nie do pomyślenia bez krytyki i samokrytyki. Kontrolując i organizując wykonanie, poddajemy ostrej krytyce istniejące wady i ich posiadaczy w tym celu, by pomyślnie iść drogą, którą wyznaczył towarzysz Stalin.

Krytyka i samokrytyka stają się potężnym narzędziem w rękach partii, są prawdziwą siłą motoryczną naszego rozwoju społecznego.

Niektórzy kierownicy mają błędny pogląd na krytykę, traktując ją jako coś, co ma na celu zdyskredytowanie i podderwanie ich autorytetu. W rzeczywistości jednak w naszych warunkach celem krytyki tego lub innego pracownika jest dopomożenie mu do poprawienia wad i błędów i do wykonania stojących przed nim zadań. Stosunek do krytyki jest w pewnym stopniu sprawdzianem socjalistycznego uświadomienia kierownika, umiejętności stawiania interesu społecznego ponad własną ambicję.

Oczywiście, ponieważ krytyka uderza w wady i błędy, popełnione przez konkretnego pracownika, nie może ona nie wywołać takich lub innych przeżyć osobistych.

Lecz tylko w ludziach niewyzwolonych, którzy nie przeszli prawdziwej szkoły wychowania społecznego, poczucie obrazy, chorobliwa miłość własna zawoalować może istotę krytyki, jej pierwiastki dodatnie. O takich ludziach powiedzieć można, że niedorośli oni do tego, by mogli być prawdziwymi kierownikami.

Kierownik, który organizuje kontrolę wykonania, sam zainicjować powinien krytykę i samokrytykę. Od kierownika właśnie zależy przede wszystkim sposób rozpatrywania tych spraw - czy nie omija

---

x) J. Stalin. O wadach roboty partyjnej i o sposobach zlikwidowania trockistowskich i innych dwulicowców. (O niedostatkach partijnoj raboty i mierach likwidacji trockitskich i inych dwuruszników) Partizdat, 1938. str. 41.

się "ostrych kątów", czy nie oszczędza się miłości własnej poszczególnych osób ze szkodą dla sprawy, czy skierowuje się krytykę tylko pod adresem pracowników szeregowych, czy też naprawdę celem tej krytyki jest wykrycie rzeczywistych przyczyn i wad, bez względu na osoby.

Nieraz krytyka rozpoczyna się dopiero wtedy, gdy nastąpiło już w robocie oczywiste załamanie. Spóźniona krytyka przynosi nam duże straty, ponieważ w miarę upływu czasu choroba rozwija się i trzeba stosować względem winowajców środki surowe, nieraz chirurgiczne. A przecież załamanie się roboty na tym lub innym odcinku nie przychodzi nagle. Zawsze narasta ono powoli i jeśli staje się "nieoczekiwanym" dla kierowników, to dlatego, że oni sami nie mieli krytycznego stosunku do pracy, nie stawiali sobie samym i innym koniecznych wymagań, nie chcieli widzieć sygnałów ostrzegawczych, nie starczyło im odwagi cywilnej do usuwania swoich błędów i wad.

Prawdziwy bolszewik nigdy nie spoczywa na laurach. Pamięta on dobrze słowa towarzysza Stalina, że spoczęcie na laurach oznacza "że się postawiło krzyż nad naszym ruchem naprzód. A do tego by tak się nie stało, potrzebna nam jest samokrytyka . . . ."x)

Ściśle przestrzegając w swej pracy dyrektyw partii co do nieustannego usprawniania organizacji i przeprowadzenia kontroli wykonania, rozwijając krytykę i samokrytykę, naród nasz, pod kierownictwem partii bolszewickiej z mądrym i ukochanym wodzem towarzyszem Stalinem na czele, odniesie nowe zwycięstwa o wadze dziejowej we wszystkich dziedzinach pracy gospodarczej i kulturalnej.

X X

Tłum.ZS

---

x) J.Stalin, Dzieła, t.XI, str.30 (wyd.ros.).